

**Збаразька централізована бібліотечна система
Відділ інформаційних технологій та
автоматизації бібліотечних процесів**

Жар і холод січня 1918-го...

(до 100-річчя бою під Крутами)

**Рекомендаційний список
електронних ресурсів**

(станом на 20 січня 2018 року)

Збараж – 2018

ББК 91.9
Ж 34

Упорядник:

В. Радовська, зав. відділом ІТ та АБП
Збараської ЦБС

Комп'ютерний набір: В. Радовська

Відповідальна за випуск:

О. Бойко, директор
Збараської ЦБС

Ж 34 Жар і холод січня 1918-го... [Текст]: реком. спис. електр. ресурсів / Збараз. центр. бібл. сист., від. інформ. технол. та автомат. бібл. процесів; упоряд. В. Радовська. – Збараж: [б.в.], 2018. – 15 с.

Рекомендаційний список електронних ресурсів включає перелік інтернет-ресурсів, що будуть корисними для вчителів та викладачів історії України, а також учням та студентам для кращого засвоєння навчальної програми.

Окремі розділи стануть в нагоді бібліотекарям, працівникам культури в організації літературних годин, вечорів пам'яті та інших масових заходів з нагоди відзначення цієї трагічної події.

Електронну версію видання можна переглянути за адресою: <http://www.zbarazh-library.com.ua/writen-webliograf.html>

ББК 91.9

© Відділ інформаційних технологій та автоматизації
бібліотечних процесів, 2018

© Збараська централізована бібліотечна система, 2018

29 січня Україна відмічає День пам'яті героїв, що загинули в битві під Крутами. Однак далеко не всі українці знають, що то за бій, з ким і за що він вівся.

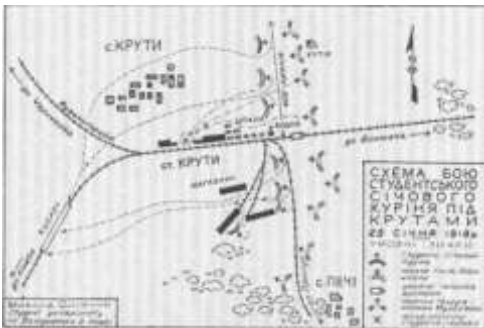
27 січня 1918 р. з Києва назустріч

більшовицьким військам, що наступали на Україну, вирушив добровольчий Студентський Курінь. Він складався зі студентів Університету ім. Святого Володимира (нині Київський Національний Університет ім. Т. Шевченка), новоствореного Українського Народного Університету, а також із гімназистів Київських гімназій. Вони майже не мали ніякої бойової підготовки. Молодий цвіт нашої армії, юнаків кидали майже в безнадійну ситуацію.

Курінь мав на меті допомогти українським частинам утримати станцію Бахмач. По дорозі прийшло повідомлення, що в Бахмачі уже ворог. Тому загін зупинився відразу за Ніжином, на станції Крути – за 120 км від Києва. Перемога під Крутами давала шанси відбити Бахмач, зруйнувати колії і почекати підтягнення до Києва військових частин з регіонів. Поразка відкривала ворогові шлях на столицю. Окопи українських бійців тягнулися обабіч залізничного насипу на 3-4 км. Поряд зайняли оборону більш досвідчені бійці Української Військової Школи, в кількості 250 осіб. Сту-

дентський Курінь становив близько 300 юнаків. Якщо додати чотири десятки старших, не дуже надійних бійців різних національностей, то українські сили під Крутами не нараховували навіть шести сотень бійців. Про-

ти них рухався передовий загін військ Муравйова кількістю близько 6 тисяч військових, який підтримувала вогнем артилерія з бронепотягів. У захисників Крут була тільки одна гармата.

Студентським Куренем керував студент Українського Народного Університету – Омельченко. Бій тривав цілий день з ранку 29 січня 1918 р. й до вечора. Вогнем 35 кулеметів та рушниць студенти й школярі змусили захлинутися кілька атак більшовиків. Увечері, після закінчення патронів, командир правого крила – учнів Військової Школи – дав наказ відступати. Ліве крило (Студентський Курінь) чи переплутало, чи взагалі не почуло і фактично пішло у наступ. У результаті більшість загинуло під час цього неузгодженого маневру.

35 потрапило до полону. 7 полонених більшовики не розстріляли і відправили в більшовицький тил. Один із них

згодом чудом урятувався. Решту убивали тут же, під Крутами – спочатку розстрілювали, а потім добивали штиками і ножами. Як свідчили селяни, що бачили страту, учень 7 класу гімназії, Пипський заспі-

вав гімн «Ще не вмерла Україна», який підхопили інші. Потім убивці привели й розстріляли двадцять восьмого, який босоніж утік до села. Хату, що дала йому притулок, окупанти спалили.

Загалом втрати українців під час бою під Крутами становили близько 300 бійців загиблими. Втрати більшовиків під Крутами оцінюють за непрямыми даними. Судячи з усього, вони немалі. Завдяки характеру бою під Крутами вони разом із пораненими могли становити до 2 тис. Відомо, що до Києва з 6 тисяч передового загону більшовиків дійшло 4 тис., хоча по дорозі до Києва, крім бою під Крутами, інших

великих сутичок не було. Дорога до столиці України Муравйову була відкрита.

8 лютого 1918 р. він вступив до Києва, де почався червоний терор. У перший день захоплення Києва російські більшовики вбили 3 тис. громадян. Розстрілювали за «буржуйський вигляд», за «косий погляд», «за кожне українське слово» або й просто так, як писав очевидець тих подій поет Володимир Сосюра. Під враженням від тієї різанини Сосюра пішов у петлюрівські війська. 1944 р. він написав вірш «Любіть Україну», який за «петлюрівщину» і «бандерівщину» різко розкритикував Сталін та за який Сосюру виключили з партії. Загалом за неповний місяць окупації червоними було вбито за різними оцінками від 5 до 20 тис. громадян. Муравйов у своїх зведеннях писав, що він воював з «гайдамаками» та «щирими українцями».

Протягом десятиріч існували різні суперечливі трактування перебігу подій і кількості загиблих – від кількох до декількох сотень. Наприклад, Павло Тичина присвятив свій вірш «Пам'яті тридцяти», хоча до нашого часу збереглися тільки імена тих, кого було поховано на Аскольдовій могилі:

Андрій Омельченко, сотник

Володимир Шутьгин

Павло Кольченко

Лука Дмитренко

Микола Лизогуб

Попович Олександр

Андрій

Микола Божинський-Божко

Ізидор Курик

*Олександр Шерстюк
Головощук
Чижев
Кирик
Андрій Соколовський
Микола Корпан
Микола Ганкевич
Євген Тарнавський
Гнаткевич
Григорій Пінський*

**ПАМ'ЯТАЙ
ПРО КРУТИ!**
29 січня 1918

Результати розкопок, здійснених невдовзі на місці розстрілу, засвідчили, що всього було страчено 28 полонених.

В Україні відзначення бою під Крутами розпочалися лише напередодні проголошення її незалежності. 29 січня 1991 року з ініціативи Народного руху України, Студентської спілки, інших національно-демократичних організацій в Крутах було встановлено березовий хрест та відбувся перший невеличкий громадський мітинг.

На державному рівні вшановувати пам'ять героїв Крут почали в Україні лише 2004-го. За рік перед цим, у січні 2003-го Леонід Кучма підписав розпорядження «Про вшанування пам'яті героїв Крут». У багатьох містах України почали встановлювати пам'ятні знаки, в школах проводити вечори, присвячені цим подіям.

Бій під Крутами назавжди увійшов до історії як символ жертвності й ідеалізму. Та водночас, це ще й символ невмілого стратегічного планування.

Бій під Крутами: відомі й невідомі сторінки

10 фактів про бій під Крутами, які повинен знати кожен українець [Електронний ресурс] // М-Ukraine: Інтелектуальний лайфстайл онлайн-журнал. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2016. – Режим доступу: <http://m-ukraine.com/357-10-faktiv-pro-biy-pid-krutamy-yaki-povynen-znaty-kozhen-ukrayinets.htm>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Битинський, М. Про Крутянські фальші [Електронний ресурс] / М. Битинський // Молодіжна кампанія «Пам'ятай про Крути». – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://kruty.org.ua/statti/186-2009-01-21-15-10-04>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Бій під Крутами [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D1%96%D0%B9_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D0%9A%D1%80%D1%83%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Бій під Крутами. Цікаві факти в інфографіці [Електронний ресурс] // Хроніки Любарта. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://www.hroniky.com/news/view/10806-bii-pid-krutamy-tsikavi-fakty-v-infohrafitsi>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 25.01.2018.

Білокінь, С. Про Крутян-гімназистів [Електронний ресурс] // Рідна Україна. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 1998-2012. – Режим доступу: <http://www.ridnaukraina.com/view.aspx?type=news&lang=1&nid=189&id=126>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Бойко, О.Д. Бій під Крутами: факти проти легенди [Електронний ресурс] / О.Д. Бойко, С.В. Бутко, Т.П. Демченко // VuzLib. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1814/52/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Легендарний бій під Крутами: як «перші кіборги» боронили Київ від росіян [Електронний ресурс] // Обозреватель. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://www.obozrevatel.com/life/boiling/24398-legendarnij-bij-pid-krutami-yak-pershi-kiborgi-boronili-kiiiv-vid-rosiyan.htm>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Самчук, У. Крути [Електронний ресурс] / У. Самчук // Молодіжна кампанія «Пам'ятай про Крути». – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://kruty.org.ua/statti/66-2008-10-06-17-48-10>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Скальський, В. Дворянин, попович і селянин (три біографії загиблих під Крутами) [Електронний ресурс] / В. Скальський // Історична правда. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2012/01/29/70466/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Список учасників бою під Крутами [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%BA_%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2_%D0%B1%D0%BE%D1%8E_%D0%BF%D1%96%D0%B4_%D0%9A%D1%80%D1%83%D1%82%D0%B0%D0%BC%D0%B8, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Спогади [Електронний ресурс]: [спогади учасників бою під Крутами] // Молодіжна кампанія «Пам'ятай про Крути». – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://kruty.org.ua/spogady>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Сьогодні річниця Бою під Крутами – героїчна сторінка історії України [Електронний ресурс] // UAINFO. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2011-2018. – Режим доступу: <http://uainfo.org/blognews/484344-sogodni-richnicya-boyu-pd-krutami-geroyichna-stornka-storyi-ukrayini.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Тинченко, Я. Бій за станцію Крути [Електронний ресурс] / Я. Тинченко // Молодіжна кампанія «Пам'ятай про Крути». – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://kruty.org.ua/statti/196-2010-01-20-10-56-19>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Тинченко, Я. Життя після Крут. Як склалася доля учасників січневого бою [Електронний ресурс] / Я. Тинченко // Історична правда. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <http://www.istpravda.com.ua/articles/2011/01/28/19369/>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Фіголь, А. Крути [Електронний ресурс]: [15-ті роковини бою] // Молодіжна кампанія «Пам'ятай про Крути». – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://kruty.org.ua/statti/191-2009-01-28-14-52-02>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Черняков. Бій під Крутами: факти проти легенди [Електронний ресурс] / Черняков // Європейська Україна. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: https://eukraina.com/publ/human_development/6-1-0-

[165](#), вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. –
Бібліографія. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Книги про бій у мережі Інтернет

Бій під Крутами в національній пам'яті [Електронний ресурс]: збірник документів і матеріалів / упор. О.М. Любовець та ін. – К.: ДПНВЦ «Пріоритети», 2013. – 288 с. // Український інститут національної пам'яті. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: http://www.memory.gov.ua/sites/default/files/userupload/kruty_zbiryuk_2013.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Бойко, О.Д. Бій під Крутами: історія вивчення [Електронний ресурс] / О.Д. Бойко // Інститут історії України. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2016-2018. – Режим доступу: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2008/2/4.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Збараський, С. Крути: [Електронний ресурс]: у 40-річчя Великого Чину / С. Збараський. – Мюнхен - Нью-Йорк, 1958. – 104 с. // Український центр. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2001-2011. – Режим доступу: <http://www.ukrcenter.com/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%A1%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD-%D0%97%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9/51805/%D0%9A%D1%80%D1%83%D1%82%D0%B8-%D0%A3-40-%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F-%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%83>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 25.01.2018.

Крути [Електронний ресурс]: збірка у пам'ять героїв Крут / упор. О. і Н. Зінкевичі. – К.: Смолоскип, 2017. – 9 с. // Смолоскип: українське незалежне видавництво. – Електрон.

текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://www.smoloskyp.org.ua/bulPDF/Pages%20from%20Krutyperedmova.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Крутянська подія [Електронний ресурс] / упор. В. Зарицький. – Чикаго, 1972. – 58 с. // Молодіжна кампанія «Пам'ятай про Крути». – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: http://kruty.org.ua/images/1972_Krutyanska_podiya.pdf, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Маланюк, Є. Крути: народини нового українця [Електронний ресурс] / Є. Маланюк. // Український центр. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2001-2011. – Режим доступу: <http://www.ukrcenter.com/%D0%9B%D1%96%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0/%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD-%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%8E%D0%BA/26564-1/%D0%9A%D1%80%D1%83%D1%82%D0%B8-%D0%9D%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B3%D0%BE-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%86%D1%8F>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 25.01.2018.

Поезія [Електронний ресурс]: [підпірка поезії присвяченої героям Крут] // Молодіжна кампанія «Пам'ятай про Крути». – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://kruty.org.ua/poezija>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Сорока, Ю. Бій під Крутами. 1918 [Електронний ресурс] / Ю. Сорока // Smart Kyivstar. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 1998-2018. – Режим доступу: <http://smart.kyivstar.ua/ru/books/980>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр., рос. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Сценарії масових заходів присвячені героям Крут

Бій під Крутами (вшанування пам'яті юнаків, які героїчно загинули у бою під Крутами 29 січня 1918 року) [Електронний ресурс]: сценарій // Ерудит.нет. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://erudyt.net/vixovni-zaxodi/pamyati-herojiv-krut/stsenarij-zahodu-bij-pid-krutamy-vshanuvannya-pamyati-yunakiv-yaki-herojichno-zahynuly-u-boyu-pid-krutamy-29-sichnya-1918-roku.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Волі народної дзвін (Бій під Крутами 29 січня 1918) [Електронний ресурс]: сценарій виховного заходу // Гороховатська загальноосвітня школа. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2009-2018. – Режим доступу: https://gorohov.atka.io.ua/s2293849/scenarij_voli_narodnoe_dzvin_biy_pid_krutami_29_sichnya_1918, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Вони загинули за Україну [Електронний ресурс]: сценарій, презентація // Ерудит.нет. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://erudyt.net/vixovni-zaxodi/pamyati-herojiv-krut/stsenarij-vony-zahynuly-za-ukrajinu-prysvyachenij-richnytsi-boyu-pid-krutamy-prezentatsiya-konspekt.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

«Квіти у полі, там де Крути...» [Електронний ресурс]: сценарій історичної години до Дня пам'яті героїв Крут // Тячівський професійний ліцей Закарпатської області. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://tpl.uzhgorod.ua/files/kruty.pdf>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

«Крути – наша слава, наша історія» [Електронний ресурс]: методико-бібліографічний матеріал, сценарії, бібліо-

графія // Закарпатська обласна бібліотека для дітей та юнацтва. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://zodub.uz.ua/vydav/krytu.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Пам'яті Героїв Крут «Людської пам'яті свічу яскраву запалім» [Електронний ресурс]: сценарій загальношкільної лінійки-реквієму // Ерудит.нет. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://erudyt.net/vixovni-zaxodi/pamyati-herojiv-krut/pamyati-herojiv-krut-lyudskojji-pamyati-svichu-yaskravu-zapalim-zahalnoshkilna-linijka-rekvijem.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Сценарій пам'яті героїв Крут [Електронний ресурс] // Класна оцінка. освітній портал. – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2009-2018. – Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/stsenarii-pamyati-geroyiv-krut.html>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Фільмографія та презентації

Бій під Крутам [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Радіо Свобода Україна. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=kd8FvqaKbjY&vl=ru>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Бій під Крутами [Електронний ресурс]: [відео], презентація // YouTube. Відео презентації. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=PVFoNr65rhE>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 26.01.2018.

Бій під Крутами [Електронний ресурс]: презентація // MyShared. – Електрон. текстові та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://www.myshared.ru/slide/1177412/>,

вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Бій під Крутами 29 січня 1918 року [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. КИБОРГ-TV. – Електрон. текстові. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=RtdTAD56swc>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 23.01.2018.

Бій під Крутами.avi [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Bedford Forrest. – Електрон. текстові. та граф. дані. – [Україна], 2010. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=qDlkxBVMDcE>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 26.01.2018.

Відео [Електронний ресурс]: [підпірка відео присвячених героям Крут] // Молодіжна кампанія «Пам'ятай про Крути». – Електрон. текстові дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <http://kruty.org.ua/video>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 20.01.2018.

Герої України. Крути. Перша Незалежність [Електронний ресурс]: документальний фільм // YouTube. UA:Перший. – Електрон. текстові. та граф. дані. – [Україна], 2014. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=CsYnrvW4Sqw>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 26.01.2018.

«Ніколи не плач». Героям Крут [Електронний ресурс]: [відео] / С. Василюк, гурт «Тінь сонця» // YouTube. Спілка офіцерів. – Електрон. текстові. та граф. дані. – [Україна], 2013. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=dIHUmlTbyRY>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 26.01.2018.

Пам'яті Героїв Крут присвячується [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Sotnik10. – Електрон. текстові. та граф. дані. – [Україна], 2011. – Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=PVFoNr65rhE>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 26.01.2018.

Спецпроект «Бій під Крутами. 100 років». Збройне протистояння між Україною та більшовицькою Росією [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. UA:Перший. – Електрон. текстові. та граф. дані. – [Україна], 2018. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=VpkjCKzMhfM>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 26.01.2018.

Справа №... Бій під Крутами: відомі й невідомі сторінки [Електронний ресурс]: [відео] // YouTube. Телеканал «Миколаїв». – Електрон. текстові. та граф. дані. – [Україна], 2017. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=0wOF3v3Acww>, вільний. – Заголовок з екрана. – Мова: укр. – Опис зроблено: 26.01.2018.

